

Glas

Gamla fönster ska man vara rädd om! Fönsterbågarna håller ofta en hög kvalitet och är gjorda i kärnvirke. Delar som angripits av röta går att byta ut mot trä i samma kvalitet. Spruckna eller saknade glas ersätts helst med gammalt fönsterglas som finns att köpa hos välsorterade glasmästare eller i byggnadsvårdsaffärer.

I Sverige har fönsterglas traditionellt tillverkats enligt tre olika metoder. Månglasmetoden, som är den äldsta, användes i Sverige fram till början av 1800-talet och kallades även kronglas. Glaset blåstes först till en stor kula som plattades till. När glasblåsarens pipa sprängts loss och öppningen utvidgats, fortsatte uppvärmningen och genom rotation blev glaskroppen till slut som en stor rund skiva med ett hål i mitten. Skivan delades på mitten i två halvmånar, därav namnet månglas.

Detta glas har ofta ojämnheter och bågformiga skiftningar och skiftande tjocklek. Månglaset blev tjockare i mitten än mot ytterkanterna, och detta tjockare glas kallas för oxögat och användes till enklare fönster.

Cylindermetoden är ett annat gammalt sätt att tillverka fönsterglas. I Sverige tillverkades denna typ av glas från början av 1800-talet. En upp till 3 meter lång glascylinder blåstes upp, sprängdes i båda ändar och skars sen upp, värmdes återigen upp och planades ut. Detta glas känns igen på sina parallella skiftningar och ojämnheter i glaset. Tjockleken varierar på cylinderglas, från 1 mm till 8 mm beroende på var och när det är tillverkat, och är ganska klart genomskinligt.

Metoden användes fram till omkring 1920-talet, därefter har en mer industriell tillverkningsmetod dominerat tillverkningen; det som kallas **valsat** eller draget glas. Glasmassan drogs genom stora valsar och på så sätt kunde större rutor tillverkas. Typiskt för detta glas är att man kan se ränder efter valsarna och ovala blåsor som ligger parallellt med ränderna.

Det begagnande glas som finns att köpa är oftast tillverkat med cylindermetoden och från 1800-talet eller början av 1900-talet. Mera sällsynt är glas från 1700-talet eller äldre. Det finns också olika typer av nytillverkat glas som framställts med gamla metoder, tyvärr dock inte tillverkat i Sverige utan importerat från Tyskland, Polen eller Frankrike.

Numera tillverkas fönsterglas med **floatmetoden** som uppfanns på 1950-talet och introducerades i Sverige på 1970-talet. Glasmassan får flyta ut ovanpå en bädd av smält tenn och lägger sig då i ett helt jämnt skikt. Denna metod ger inga som helst oregelbundenheter i glaset.

Vanligt klarglas släpper in solenergi, men släpper även ut rumsvärmen. Ett energisparglas har ytbehandlats så att långvågig strålning reflekteras tillbaka in i rummet, medan kortvågig solenergi släpps igenom. Vanligen består ytbehandlingen av en beläggning av metall eller metalloxid som lagts på glaset. Beläggning innebär en ljusreduktion. För att öka värmeisoleringsförmågan monteras klarglas och energisparglas ihop i en flerglasruta, även kallad isolerruta, där energisparglaset monteras mot rumssidan.